

Budaörs történelmi napjai II.

HÁBORÚ ÉS BÉKE

Nem sokkal a községen túl, újra megállították a fegyveres diákcsoportot. Balról meredek domb körvonala látszottak.

A Törökugrató.

Fáradtan, éhesen vágtak neki a rossz gyalogútnak. Fáztak. Az enyhe októberi délutánra hideg éjszaka következett, jeges szél fújt. A legtöbben könnyű felöltőben jöttek el, néhányan csak kiskabátban. Megkerülték a kiemelkedést, azután fölfelé botorkáltak, lefoszott szőlők között. A tetőn fehér mészkösziklák derengtek a sötétségben. Azok tövébe húzódtak a szél és a szemerkélő eső elől. Csak két őrszem állt a nyugati oldalra.

let felől Budaörs templomtornya sötétlett a távoli Budapest fénypárájában. Közelebb kézilámpások imbolyogtak, kerekék zörögtek. Teherautókon puskás árnyak. Súlyos dübörgés. „Ágyuk” — állapította meg egy harcteret járt műgyetemista. Valaki gyufánál megnézte az óráját. Éjfél volt. „Vasámap van már” állapította meg.

— Innen nem mozdulhatunk — mondta a hadnagy.

Lassan múltak az órák. Derengett már a hajnal, amikor az egyik ór kiáltva jelentette: — Jönnék.

Fölugrottak. Valaki elsütötte a puskáját. „Ne löjtek” — kiáltotta fojtott hangon a parancsnok. Dermedten meresztették a szemüket. Egy dombhajlat mögül mozdony pőfögött elő. Nyomában vagonok. Fékcsikorgás, kerékcsevegés. Azután csend...

A királyi vonat főtisztjei tanácskoztak az egyik fülkében. Közöttük egy civil: a székesfehérvári főispán. Komáromban szállt föl, rossz hírt hozott. Mozgósítani akarta a király oldalára székvárosának helyőrségét, de a tisztikar ellenállt, letartóztatással fenyegette őt. A fehérváriak megkapták és megfogadták Horthy kiáltványát: „A Nemzeti Hadsereg az én kezembe tette le az esküt, az én parancsaimat köteles követni.”

...A vonat újra megállt, Horthy követése jelentkezett, a kormányzó levelével. Vas miniszter és Siménfalvy ezredes. A levél: parancs a feltétel nélküli megadásra és fegyverletételre. Károly király kijelentette: nem fogadja a követeket.

A vonat Kelenföldhöz közeledve, derengéskor Bia-Torbágy állomásra érkezett, s ott az ügyeletes jelentette: szabad a vaspálya. Am száz méterrel odébb lövések pukkantak és golyók pattantak. A szerelvények visszatolattak Torbágyra, a harcok kiszálltak, tíz kilométer széles vonalon följelődtek a széles völgyben.

A Törökugrató szikla tetején mozdulat-

lanul figyeltek a diákok. Hadnagyuk magyarázta: meg kell vámi, amíg az ellenség rajvonala a domb oldaláig ér. Amit a tiszt rajvonálnak nevezett, az vékony pamutszálnak látszott, amely lassan gurult a völgy mélyén, majd fölfelé a Rókahegyre. Odalenn puska lövések kattogtak, ők csak nézték, mintha filmfölvételnek lennének szemtanúi.

...Azután valahol a hátuk mögött ágyulók lövések dördültek, majd előttük a szántóföldön füstös sárkupacok csapódtak föl.

— Készülni! — adott parancsot a hadnagy. A parancsot az országút felől hozták, kitépett noteszlapon: egyenként lefutni északra, az országúton tovább Budaörs felé.

Jobbra a tarlón civilek futottak, bukdácsolva.

A torbágyi állomáson állott a csönd, amióta a csatárláncba húzódnak a katonák elvonultak. A vezérkar a kórházkocsiban tanácskozott. Nem számítottak ellenállásra, sőt zászlódíszes fogadtatást vártak. Most egyre több irányból torkolattüzek lobbantak. A tanácskozáson Andrássy vitte a szót:

— Őfelsége nem helyesli... nem helyeselteti a polgárháborút. Hiába győznénk, a csehek támogatást küldenének Horthynak. Kell-e magyaráznom, hogy mi lenne ennek a folytatása? Tehát mindenáron be kell fejezni a harcot.

— Mindenáron? Előnyomulás közben — szörnyűlködtek a főtisztek. — Ilyen még nem volt...

— Én engedélyt kérek rá őfelségétől — ajánkozott Hegedűs.

Megbízást kapott, hogy fehér zászlós mozdonyon induljon Kelenföldre, fölvenni a kapcsolatot. Mire följutott a Várba, a kormányzó vezérkara elé, ott nagyon fölényes hangulat várta. A legfrissebb jelentések szerint Perczel ezredes, a Kamaraerdőnél megállította Ostenburg előnyomulását. Egyik zászlóalja átkarol Kelenföld felé, a ceglédi tüzerek már kirakodnak a pályaudvaron, a Madárhegyen az ütegek elfoglalták állásaikat, a pécsi ezred már vagonban várja az indulást, estére megérkeznek.

Horthy egyetértett azzal, hogy a testvérháborút meg kell szüntetni. Fogadta Hegedűst és követelte: a királyi csapatok tegyék le a fegyvert. Megjelent a Várban az angol követ és kijelentette: a nagyhatalmak nem tűrhetik IV. Károly visszatérését. Ha a kormány nem lesz úrrá a helyzeten, a szerb—horvát és a cseh—szlovák hadsereg fegyveresen megszállja Magyarországot.

Bia-Torbágyon nyugtalanul várták He-

gedűs altábornagy visszatérését. Közben tábori misét hallgattak az állomáson, a sínek között. Egy vasutas ministrált.

A szél megfordult és fokozódó ágyúszót hozott Budaörs felől.

Végre megjött a tábornok. Jelentése felbőszítette a királyt. A tábornoknak fegyverszünetről kellett volna tárgyalnia! S ide hívni Horthyt!

— A kormányzó úr nemet mondott! jelentette Hegedűs.

A király és kísérete mozdonyon előrement a törökbálinti állomásig. Fehér zászlóval oda érkezett Shvoy ezredes. Megegyeztek: reggel nyolcig tűzszünet, azután fegyverszüneti tárgyalás. Ha ez eredménytelen: támadás minden erővel.

De nem így történt. Ostenburg hajnalban jelentette a királyi vonatoknak, hogy egész éjjel új Horthy-csapatok érkeztek és körülkerítették.

Kevéssel utóbb a kormányzó tüzérsége bombázni kezdte Biát és Torbágyot. Négy gránát robbant a falvak házáin, az egyik szétvetett egy tetőt az állomás közelében. A harmadik sorozat telibe talált egy vagon.

Mialatt a vonatok visszafelé toltak egymást érték a rossz hírek: Ostenburg seregét bekerítették, a fele már fogságba került, az egyes seregtestek között megszakadt a kapcsolat, az irányítás lehetetlen.

A király pédát mutatott a nyugalomra, parancsot adott a csapatok visszavételére. Közben egy gáránát csapott a tiszt étkezőkocsiba.

— Irány Szombathely — hangzott el a végső parancs. A király fölsegítette a lépcsőn feleségét, s utolsónak maga is felszállt.

De Szombathelyre már nem jutott el. A Budaörsön kifejlett dráma utolsó felvonását már a nyugati nagyhatalmak diktálták. A vonatot feltartóztatták, a királyi pártot néhány napra Tihanyba internálták, amíg sorsukról döntöttek. Azután Madeirára vittek, száműzetésbe.

A magyar nemzetgyűlés a nagyhatalmak kívánságára törvényt hozott a Habsburg-család trónfosztásáról.